

*До 80-річчя присвоєння університету
імені Г. С. Сковороди*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
(27–28 березня 2025 р., м. Харків)**

Харків 2025

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

*До 80-річчя присвоєння університету
імені Г. С. Сковороди*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
(27–28 березня 2025 р., м. Харків)

Харків
2025

УДК [37:001] «20»

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 6 від 18.06.2025 р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників XXI Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 березня 2025 р., м. Харків) / за заг. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2025. 536 с.

Мови видання: українська, англійська, вірменська.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Юрій БОЙЧУК – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Світлана БЕРЕЖНА – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Майя БОЛКВАДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Людмила ГАВРІЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, незалежний дослідник (Аахен, Німеччина)

Микола ДАНИЛЮК – доктор філософії з педагогіки, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Маріам ІСПІРЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Володимир КАРАПЕТЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Світлана КРИШТОФ – заступник голови організаційного комітету, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації Міністерства освіти і науки України (Київ, Україна)

Мелс МКРТУМЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Рузанна ПЕТРОСЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної психології та соціології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Лела ТАВДГІРІДЗЕ – доктор педагогічних наук, професор, професор департаменту педагогіки Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Марина ТКАЧЕНКО – кандидат педагогічних наук, доцент, координатор наукової роботи факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Нато ШЕРОЗІЯ – доктор педагогічних наук, асоційований професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Катерина ЮР'ЄВА – заступник голови, вчений секретар організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор габлітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ ТА ПСИХОЛОГІІ І НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ	179
<i>Гальчич І., Ярошенко А.</i> Формування медіаційних навичок майбутніх соціальних працівників у процесі практичної підготовки	180
<i>Герасименко Л., Музиченко Д.</i> Методологічний інструментарій психологічних досліджень комунікативної компетентності студентів-медиків	182
<i>Дзюбата З.</i> Імплементация 4К підходу як засіб покращення мотивації здобувачів освіти до вивчення дисциплін гуманітарного циклу в агротехнічних ЗВО	187
<i>Замора Я., Бурега Н., Сіткар С.</i> Причинно-наслідковий підхід до оцінки успішності студентських проблемних груп	189
<i>Карабін О.</i> Шляхи підвищення якості контролю самостійної роботи майбутніх учителів інформатики у системі неперервної освіти	192
<i>Karapetyan V., Amiraghyan M.</i> The formation of a senior preschooler's competitive abilities through chess	196
<i>Karapetyan V., Bejanyan A.</i> Harmonious interaction of the components of the personality structure and the psychological security of the individual	204
<i>Кузьміна І., Кузьміна О.</i> Впровадження сучасних технологій педагогіки та психології у закладах вищої освіти медичного профілю	210
<i>Лобачова І.</i> Комунікативний метод у навчанні англійської мови: переваги та виклики	215
<i>Лозова О.</i> Готовність вчителів до впровадження STEM-освіти: аналіз здатності до опанування інноваційних форм та методів педагогічної діяльності	218
<i>Manucharyan S, Avagyan M., Nalbandyan T.</i> Pedagogical conditions for the formation of a healthy lifestyle in preschool age	222
<i>Mkrtumyan M., Mkrtumyan L, Karapetyan V.</i> Features of functional changes in the system of providing psychological safety of a person	230
<i>Остапівоська І.</i> Формування основ медіаграмотності здобувачів початкової освіти як складова виховної роботи	236
<i>Погоріла А.</i> Роль нейромереж у вдосконаленні вимови англійської мови: аналіз сучасних технологій	241
<i>Радченя І., Білянська Д.</i> Інтегроване навчання як один із сучасних підходів Нової української школи	246
<i>Радченя І., Заніздра І.</i> Розвиток дрібної моторики пальців рук молодших школярів у процесі роботи з пластичними масами	248
<i>Степанюк А.</i> Методи наукового пізнання як складова природничо-наукової освіти школярів	250
<i>Shlenova M.</i> Overview of the educational component in the "IFLA recommendations for professional educational programs in library and information science" (2022)	256
<i>Ющик Л.</i> Емпатійне слухання як складова професійної підготовки майбутніх вихователів до патернства з батьками дітей раннього віку	259
СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ, ГРОМАДЯНСЬКОЇ, МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	262
<i>Дідик Н.</i> Методика вивчення стресостійкості здобувачів освіти ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою	263
<i>Краєченко В.</i> Вплив освіти на розвиток і підтримку демократичних цінностей	266
<i>Московчук Л.</i> Національно-патріотичне виховання молодших школярів на уроках мистецтва засобами сугестивних інтерактивних технологій	269
<i>Oleshko N.</i> The development of intercultural communicative competence in the process of learning foreign languages	275

Оксана КАРАБІН

<https://orcid.org/0000-0001-8759-948X>

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні аспекти впровадження самостійної роботи майбутніх учителів інформатики у системі неперервної освіти. Обґрунтовано аспекти організації самостійної роботи майбутніх фахівців у системі неперервної освіти. Розглянуто питання контролю самостійної діяльності майбутніх учителів інформатики як важливого елемента освітнього процесу, що сприяє формуванню професійної компетентності, розвитку аналітичного мислення та самостійності у прийнятті рішень. Розкрито підходи до організації та контролю самостійної діяльності майбутніх учителів інформатики, включаючи використання цифрових технологій, адаптивного навчання та цифрових платформ. Визначено основні шляхи підвищення якості контролю, зокрема використання традиційних та інноваційних методів оцінювання, освітніх платформ для моніторингу навчального прогресу, інструментів автоматизованого аналізу результатів освітньої діяльності.

Ключові слова: педагогічна освіта, освітній процес, система неперервної освіти, професійна компетентність, самостійна робота, цифрові технології, майбутні учителі інформатики

Abstract. The article analyzes the theoretical aspects of the implementation of independent work of future computer science teachers in the system of continuing education. The aspects of organizing independent work of future specialists in the system of continuing education are substantiated. The issue of controlling the independent activity of future computer science teachers is considered as an important element of the educational process, which contributes to the formation of professional competence, the development of analytical thinking and independence in decision-making. Approaches to organizing and controlling the independent activity of future computer science teachers are revealed, including the use of digital technologies, adaptive learning and digital platforms. The main ways of improving the quality of control are identified, in particular the use of traditional and innovative assessment methods, educational platforms for monitoring educational progress, tools for automated analysis of educational activity results.

Keywords: pedagogical education, educational process, continuing education system, professional competence, independent work, digital technologies, future computer science teachers.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний етап модернізації вищої освіти відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, оновлення освітніх програм закладів вищої освіти до європейських і світових стандартів, удосконалення освітнього процесу із використанням передового педагогічного досвіду, висуває нові вимоги до підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів. У свою чергу, це передбачає не

DOI:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

лише оновлення змісту освіти, а й удосконалення теоретико-методологічних засад системи підготовки майбутніх учителів інформатики, посилення методологічного інструментарію, розроблення інноваційних підходів і принципів, запровадження сучасних методів навчання, розширення сучасних дидактичних прийомів і механізмів оцінювання знань і контролю якості освіти, інтенсифікацію технологій моніторингу та оцінювання, приведення можливостей для професійного зростання і здатності до самостійної діяльності, розвитку професійних компетентностей майбутніх педагогів в умовах неперервної освіти. Усе окреслене сприяє підготовці конкурентоспроможних, мобільних, висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно реалізовувати свої знання і навички у швидкозмінному суспільстві.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів інформатики в закладах вищої освіти розкрито у дослідженнях науковців: В. Бикова, М. Жалдака, О. Кузьмінської, Н. Ничкало, О. Спіріна та ін.; теоретичні і методичні засади означеної проблематики досліджено в психолого-педагогічних працях українських науковців: А. Верлань, А. Гуржій, В. Єфименка, О. Ігнатенко, Н. Морзе, С. Овчарова, О. Пінчук, С. Прийма, Ю. Рамського, М. Рафальської, М. Роганова, С. Семерікова, Т. Тихонової, А. Федорчук, В. Шакотько, В. Шовкуна та ін.; технології контролю в освітньому процесі за самостійною роботою майбутніх учителів інформатики висвітлено в роботах Т. Вакалюк, О. Захар, К. Ковальської, К. Осадчої, С. Прийма, Я. Сікори, О. Усати, Г. Шугайло та ін.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні шляхів підвищення якості контролю за самостійною роботою студентів майбутніх учителів інформатики у системі неперервної освіти.

Виклад основного матеріалу. В освітній політиці самостійна робота майбутніх учителів інформатики є важливим елементом навчально-виховного процесу, що сприяє розвитку професійних навичок, фахових надбань, критичного мислення, творчого підходу й здатності до саморегуляції в освітньому просторі. Самостійна робота здобувачів освіти, також, є важливим етапом у формуванні професійної компетентності, оскільки дозволяє коригувати індивідуальний освітній шлях реалізації особистісного потенціалу кожного здобувача освіти, глибше зануритись у навчальний матеріал, ефективно планувати власну освітню діяльність, організовувати час і ресурси, зумовлювати постійне оновлення фахових знань, самостійно проводити дослідження, розвивати навички саморегуляції і саморозвитку в освітньому процесі, провадити й оцінювати особистісні досягнення та коригувати стратегії навчання, формувати навички самоорганізації та самоуправління, що є критично важливим у професії учителя інформатики.

Самостійна робота майбутніх фахівців передбачає активне їх залучення до виконання освітніх завдань поза межами аудиторних занять, зокрема шляхом виконання завдань, дослідницьких проєктів, самостійного засвоєння теоретичних і практичних знань [1; 7]. Варто зазначити, що завдання, які ставляться перед студентами у рамках самостійної роботи, повинні бути різноманітними та відповідати вимогам. До них відносять як технічні завдання, так і завдання, пов'язані з аналізом наукових досліджень, методами викладання інформатики, застосуванням інформаційних технологій в освітньому процесі [4; 6]. Відтак зміст і форма самостійної роботи повинні бути адаптовані до індивідуальних потреб і можливостей здобувачів освіти, їхнього рівня підготовки та особистісних характеристик. Водночас важливим є й розвиток навичок самоосвіти, оскільки

майбутні учителі інформатики у системі неперервної освіти повинні мати здатність до постійного оновлення своїх знань у швидко змінюваному інформаційному суспільстві.

Підвищення ефективності самостійної роботи вимагає створення умов для самоконтролю та самооцінки, що дозволяє здобувачам освіти оцінювати свої досягнення, визначати проблемні аспекти та коригувати процес навчання. Окрім того, важливим аспектом є інтеграція цифрових інструментів і технологій в освітній процес, що дозволяє оптимізувати процес самостійного навчання, робить його більш динамічним та цікавим [2; 3; 5].

У свою чергу контроль за виконанням самостійної роботи є важливим компонентом, що дозволяє не тільки оцінити рівень засвоєння матеріалу, а й сприяє розвитку рефлексії у майбутніх учителів інформатики. Його реалізація можлива через різні форми оцінювання, як традиційні (екзамени, заліки, курсові роботи), так і новітні підходи (онлайн-тестування, взаємне оцінювання, інтерв'ювання, рецензування). Зворотний зв'язок від викладачів дозволяє майбутнім фахівцям усвідомити помилки, отримати поради щодо покращення своїх знань і навичок, а також коригувати свої стратегії навчання. Одним із важливих компонентів контролю самостійної роботи є забезпечення зворотного зв'язку, у вигляді регулярних консультацій, рецензування виконаних завдань, оцінювання результатів та надання рекомендацій для покращення роботи студентів. Самостійна робота здобувачів освіти також повинна включати елементи колективної діяльності, наприклад, групові проєкти або обговорення завдань на форумах, що сприяє розвитку комунікаційних навичок і вмінь працювати в команді.

Варто зазначити, що підвищення контролю за самостійною роботою майбутніх учителів інформатики у системі неперервної освіти буде більш ефективним і комплексним завдяки інтеграції цифрових технологій як альтернативної форми зворотного зв'язку, для прикладу: Mentimeter, Kahoot!, Quizlet, Quizizz, Poll Everywhere, Peergrade, Socrative, Triventy, LearningApps, Canva, Google Forms, Flippity, платформи Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Classtime тощо. Використання сучасних онлайн-платформ та інструментів сприятиме оперативному оцінюванню, підвищенню мотивації студентів, розвитку їхньої самостійності та відповідальності за власне навчання.

У контексті викладеного, зазначимо, що шляхи підвищення якості контролю за самостійною роботою студентів майбутніх учителів інформатики у системі неперервної освіти передбачають:

- актуалізацію стратегії оцінювання, впровадження сучасних підходів до оцінювання самостійної роботи, орієнтованих на розвиток професійної компетентності студентів;

- удосконалення потенціалу аналітичного інструменту оцінювання, забезпечення прозорості оцінювання, коригування перспектив досягнення на кожному етапі навчання;

- посилення моніторингу освітньої діяльності, розширення цифрових технологій для ефективного контролю самостійної роботи і самокорекції, використання адаптивних освітніх платформ, хмарних сервісів, штучного інтелекту та автоматизованих систем контролю знань для забезпечення персоналізованого підходу до навчання та оцінювання.

- приведення формувального оцінювання, створення умов для отримання майбутніми фахівцями конструктивного зворотного зв'язку, що дозволяє їм аналізувати власні помилки, коригувати освітню діяльність та ефективніше засвоювати фаховий матеріал.

– посилення рефлексивного навчання, стимулювання здобувачів освіти до самооцінювання, усвідомлення власного навчального прогресу, формування індивідуальних освітніх стратегій для підвищення ефективності самостійної роботи.

Зазначимо, що забезпечення якісного контролю за самостійною роботою майбутніх учителів інформатики у системі неперервної освіти потребує комплексного підходу та передбачає: удосконалення методологічних основ контролю, зокрема впровадження формувального оцінювання, що сприяє саморефлексії та розвитку професійних компетентностей; розширення цифрового інструментарію для моніторингу та оцінювання результатів освітньої діяльності студентів, включаючи інтерактивні освітні платформи, автоматизовані системи тестування та аналітичні сервіси; посилення аналітичного підходу до оцінювання самостійної роботи, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості навчання здобувачів освіти, формувати персоналізовані освітні траєкторії. Утім, інтеграція сучасних технологій, інноваційних методів оцінювання та формування культури самостійного навчання сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та забезпеченню високої конкурентоспроможності майбутніх учителів інформатики у галузі освіти.

Висновки. Зазначимо, що удосконалення механізмів і шляхів підвищення якості контролю за самостійною роботою студентів є одним із чинників їхнього професійного становлення, що забезпечує ефективну інтеграцію у професійну сферу. Самостійна робота виступає потужним механізмом для розвитку навичок, необхідних для ефективної роботи в освітньому процесі, компонентом для набуття практичних компетенцій та здатності до безперервного професійного розвитку в умовах швидкого технологічного прогресу. Перспективи подальших розвідок полягають у дослідження та приведенні можливостей академічної мобільності, міжнародного співробітництва і створення умов для активної науково-дослідної діяльності студентів, що сприятиме їх конкурентоспроможності та успішній інтеграції у професійне середовище.

Список використаних джерел

1. Герасименко Н. О. Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів в процесі навчання іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 ; Кривий Ріг, 2012. 215 с.
2. Карабін О. Й. Інформаційне середовище як засіб підвищення ефективності навчання в університеті. *Підготовка фахівців освітньої галузі за інноваційними технологіями : Проблеми й перспективи* : Матеріали регіонального наук.-практ. семінару, (28–29 квітня 2010 р.); за ред. Г. В. Терещука. Тернопіль : Вид-тво ТНПУ, 2010. С. 33–37.
3. Карабін О. Й. Особливості сучасного стану інформаційного середовища в вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. Херсон, 2009. В. LII, С. 440–443.
4. Карабін О. Й. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2012. № 23 (76), С. 365–372.
5. Карабін О. Й. Роль інформаційних технологій у підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. *Вісник Національної академії Держ. прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. Серія : Педагогічні та психологічні науки*. Хмельницький, 2011. Вип. 4. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2011_4/zmist.html.
6. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навч. закладів : теоретико-методологічний аспект : Монографія. Кривий Ріг : Видав. дім, 2009. 307 с.
7. Шайдур І. А. Організація самостійної роботи студентів педагогічних університетів на основі індивідуально орієнтованого підходу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Полтава, 2003. 242 с.